

JM Norge AS

Trondheim, 06.07.2018

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2013/10007

Saksbehandler:
Jarle Steinkjer

Vedtak om bruk av CFT-Legumin for å fjerne fisk fra Lille Kolbotnvann i Oppegård Kommune

Miljødirektoratet gir tillatelse etter forurensningsloven §§ 11 og 16, samt dispensasjon etter lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. § 37, til bruk av inntil 17 liter CFT-legumin (rotenon) i Lille Kolbotnvann i Oppegård kommune. Hensikten med behandlingen er å etablere en god og skjermet lokalitet for amfibiartenes leveområde i vann. I denne saken mener vi at ivaretagelse av rødlistede amfibiarter veier tyngre enn de skadene rotenonbehandlingen påfører naturmangfoldet i behandlingsområdet. Tillatelsen gis på vilkår.

Bakgrunn

JM Norge AS søker i brev datert 26. juni 2013 om tillatelse til bruk av inntil 17 liter CFT-legumin for å utrydde fisk i Lille Kolbotnvann i Oppegård kommune.

JM Norge og Ekornrud eiendom AS har inngått avtale med Oppegård kommune om utarbeidelse av områderegulering for Myrvoll Ekornrud. I den forbindelse ble det i 2012 gjennomført en konsekvensvurdering og naturtypekartlegging.

Kartleggingen viser funn av de tre amfibiartene storsalamander, småsalamander og spissnutefrosk. Vanlig frosk og padde ble også funnet i planområdet. I 2012 ble det konstatert forekomst av fisk i Lille Kolbotnvann. Konsekvensutredningen påpeker at amfibiellokalitetene bør ses i sammenheng, og foreslår avbøtende tiltak for salamander.

Hensikten med det omsøkte tiltaket er å etablere en god og skjermet lokalitet for amfibiartenes leveområde i vann.

Det er Veterinærinstituttet (VI) som skal gjennomføre behandlingen for JM Norge AS. Det er ønske om å få gjennomført behandlingen i 2018. Planen for gjennomføring som er utarbeidet, inneholder informasjon om selve behandlingen, praktisk gjennomføring, oppsamling av død fisk og vannprøvetaking.

Forhåndsvarsling/høring

I saker som kan ha vesentlig betydning for en ubestemt krets av personer, skal forurensningsmyndigheten før vedtak treffes gi allmennheten anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist. Varsel til allmennheten skal kunngjøres på måter som er egnet til å gjøre allmennheten oppmerksom på saken, jf. forurensningsforskriften § 36-6. Den aktuelle søknaden ble derfor lagt ut til høring 31. mai 2018 med høringsfrist 29. juni 2018.

Høringsinnspill

Det har ikke kommet inn høringsuttalelser til denne søknaden.

Vurdering av søknaden

Spredning av fremmede arter blir stadig en større trussel mot naturens mangfold. I ferskvannsøkosystemer regnes introduksjon og spredning av fremmede arter som den største trusselen. Noen arter finnes naturlig i en region av landet og er blitt spredd til nye områder der de gjør skade på andre arter og økosystemer. Det er derfor nødvendig å sette inn forebyggende tiltak mot ytterligere spredning av ferskvannsorganismer og utryddingstiltak der dette er vurdert som nødvendig. Dette gjelder særlig for populasjoner med potensial for ytterligere spredning. Tiltak mot fremmede skadelige organismer i Norge er viktig for å nå målet om å stanse tapet av det biologiske mangfoldet. FN-konvensjonen om biologisk mangfold (Convention on Biological Diversity) forplikter Norge, så langt det er mulig og hensiktsmessig, til å hindre innføring av, kontrollere eller utrydde fremmede arter som truer økosystemer, habitat eller arter (Artikkel 8 h).

Produktet CFT-Legumin som benyttes til å fjerne fisk, inneholder stoffet rotenon. Rotenon er et biocidprodukt og bruk av biocidprodukter reguleres av biocidforordningen som er gjennomført i norsk rett i biocidforskriften. EUs biociddirektiv legger premissene for godkjenning til bruk i EØS-området og direktivet regulerer innførsel, omsetning og bruk av biocider og biocidprodukter. Rotenon er et biocid som det må søkes godkjenning for. Søknad om godkjenning av rotenon som aktivt stoff ble sendt inn av VESO til EU innenfor fristen som var 1. mars 2006. Søknaden, som vurderes av England, har blitt vurdert og er ansett som godt nok underbygget til at EU-kommisjonen kan behandle den. Søknaden ligger fortsatt i behandlingsskø, og skal etter planen behandles før 2023. I den perioden søknaden er til behandling, vil bruk av rotenon fortsatt være tillatt på samme måte som tidligere, jf. biocidforordningen artikkel 89 nr. 2, jf. biocidforskriften § 1. Med det som utgangspunkt gjennomføres det rotenonbehandlinger også i andre europeiske land, deriblant årlige behandlinger i England for å fjerne den introduserte karpfisken «topmouth gudgeon» (*Pseudorasbora parva*).

En dispensasjon etter laks- og innlandsfiskeloven og en tillatelse etter forurensningsloven forutsetter at tiltaket ikke er i strid med vannforskriftens § 4 om god tilstand. Rotenonbehandlingen vil påvirke vannet negativt (forringe tilstanden) et kort tidsrom, men erfaring fra lignende saker viser at tilstanden vil gjenopprettes av seg selv i løpet av relativt kort tid. Behandlingen vil derfor ikke føre til at miljømålet om god økologisk og kjemisk tilstand ikke nås, jf. vannforskriftens § 4 og § 12.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, jf. § 7. Disse prinsippene vurderes i henhold til både Laks- og innlandsfiskeoven og Forurensningsloven.

Det foreligger kunnskap om faunaen i området, samt vurdering av miljømessige konsekvenser av kjemisk behandling og ved ikke å gjennomføre behandling. I tillegg finnes en rekke rapporter som beskriver rotenonbehandlinger og konsekvenser av en slik behandling på det biologiske mangfoldet. Konklusjonen fra denne kunnskapen er at en rotenonbehandling av den omsøkte lokaliteten antas å ha liten negativ innvirkning på bunndyr. De negative korttidseffektene på zooplankton vil trolig bli stor, men artene forventes å være reetablert i løpet av ett år. All fisk i det behandlede området vil forsvinne uten mulighet til naturlig reetablering. Det er også formålet med den omsøkte behandlingen, skape et leveområde for amfibiearter. Miljødirektoratet har vurdert at kravet om tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven § 8 anses for å være oppfylt.

Vurdering etter lakse- og innlandsfiskeoven

Etter lakse- og innlandsfiskeoven § 37 tredje ledd nr. 1 er det i utgangspunktet forbudt å bruke «stoff med giftig, lammende eller kvelende virkning» til avliving av fisk. Miljødirektoratet kan imidlertid for det enkelte tilfelle dispensere fra dette forbudet, jf. § 37, syvende ledd.

Den omsøkte rotenonbehandlingen faller inn under § 37 tredje ledd nr. 1. Ved vurderingen av om det skal gis dispensasjon etter syvende ledd må formålet i lakse- og innlandsfiskeoven legges til grunn. Formålet er «å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Innenfor disse rammer skal loven gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere».

I søknaden beskrives hvordan utfordringene for stor salamander, liten salamander og øvrig fauna knyttet til fisketomme tjern skal møtes. Eksisterende dammer skal restaureres, nye dammer skal graves og det er ønske om å fjerne fisk fra Lille Kolbotnvann for å skape en god, skjermet rekrutteringslokalitet for alle amfibiartene i området.

Fiskebestanden i vannet har variert over tid. Ørret er satt ut i flere omganger, men har ikke slått til. Kartlegging av fiskesamfunnet viser en bestand av mort (*Rutilus rutilus*).

Spredning av fisk og andre organismer kan få store negative konsekvenser, ikke bare for det biologiske mangfoldet i vann og vassdrag, men også mangfoldet i nær tilknytning til det limniske miljø. Endringene kan komme som følge av blant annet næringskonkurranse, predasjon, endret vannkvalitet, endret bunndyrsamfunn, nye parasitter og sykdommer, endret fuglesamfunn, genetiske effekter, utryddelse av rødlistearter og redusert natur- og rekreasjonsverdi.

Flere amfibiearter er vurdert i Artsdatabankens Rødliste. Stor salamander er vurdert i kategorien "nært truet". Det finnes livskraftige bestander av storsalamander på Østlandet, på Vestlandet og i Midt-Norge. Storsalamanderen yngler i kulturlandskapsdammer og gode myrvannslokaliteter. Liten salamander er ikke rødlistet, men vurdert av artsdatabanken. Det finnes livskraftige bestander av liten salamander på Østlandet, Sørlandet og i Midt-Norge. Bestandene har gått, og fortsatt går, tilbake pga. gjenfylling og drenering av yngledammene, forurensning og fiskeutsetting m.m. Spissnutefrosk er heller ikke rødlistet, men vurdert av Artsdatabanken. Den er ikke uvanlig i deler av Østfold og Akershus og finnes også sparsomt i sørlige Hedmark og rundt Oslofjorden til Skien. Noen få lokaliteter (trolig reliktpopulasjoner) eksisterer på Sørlandet, men der er flere kjente bestander utryddet pga. forsurening. Habitatet er dammer og tjern og grunne, vegetasjonsrike bukter i større sjøer.

Spredning av arter er i strid med formålet i Laks- og innlandsfiskeoven som fastslår at naturlige bestander av anadrom laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Spredning av arter i ferskvann er sett på som en av de største truslene mot det naturlige biologiske mangfoldet. Det er derfor viktig å ta vare på leveområdene for amfibiearter og andre vannlevende organismer i fisketomme tjern, og om nødvendig fjerne introdusert fisk i slike lokaliteter.

Ettersom formålet med behandlinger er å opprettholde levedyktige bestander av amfibier og bunndyr i naturlig fisketomme tjern, vil det mest hensiktsmessige tiltaket være å fjerne den introduserte fisken fra lokaliteten. Det kan derfor gis dispensasjon etter Laks- og innlandsfiskeoven til bruk av CFT-Legumin til fjerning av fisk fra det omsøkte lokaliteten.

Vurdering etter forurensningsloven

I vurderingen av om det skal gis tillatelse etter forurensningsloven § 11, eventuelt på hvilke vilkår, jf. § 16, skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre, jf. § 11 siste ledd.

Rotenon er ikke en artsspesifikk behandlingsmetode, siden all fisk dør og andre vannlevende organismer og bunndyr blir påvirket. De akutte effektene av denne type kjemikalieutslipp er ikke forenlig med kjemikaliepolitikkenes mål om å minimere risiko for utslipp av kjemikalier som forårsaker miljøskade, jf. St. mld. nr. 14 (2006-2007). Miljødirektoratet mener at man så langt som mulig må tilstrebe bruk av alternative metoder til kjemikaliebruk i behandling av vassdrag og innsjøer, i tråd med substitusjonsplikten, jf. produktkontrollloven § 3a. Det skal derfor foreligge tungtveiende grunner for gjennomføring av rotenonbehandling. Tungtveiende grunner er blant annet irreversibel skade på vannkvalitet og det naturlige biologiske mangfoldet.

Det fremkommer ikke opplysninger om særskilt hensynskrevende arter i området som vil bli utryddet som følge av tiltaket. Miljødirektoratet har derfor vurdert at den omsøkte rotenonbehandlingen på lang sikt ikke vil utgjøre noen trussel for oppnåelsen av forvaltningsmålet for artene som lever i og ved vassdraget, jf. naturmangfoldloven § 5.

Føre-var prinsippet i naturmangfoldlovens § 9 fastslår at dersom det foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak. Miljødirektoratet mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap slik at føre-var-prinsippet ikke kommer til anvendelse i den aktuelle saken.

Etter naturmangfoldloven § 10 skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. I den aktuelle saken om behandling av Lille Kolbotnvann med rotenon skal derfor andre påvirkninger på vatnet vurderes sammen med den omsøkte behandlingen. Den omsøkte rotenonbehandlingen vil gi en lokal kortvarig negativ effekt i tiltaksområdet. Dette er en liten behandling hvor det bare skal benyttes inntil 17 liter rotenon. Skadeomfanget vil derfor være relativt begrenset og rekolonisering av arter (utenom fisk) vil skje relativt raskt. Rotenonbehandlingen vil redusere belastningen på økosystemet i Lille Kolbotnvann. Miljødirektoratet anser derfor at den omsøkte rotenonbehandlingen vil være i tråd med prinsippet om samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10.

Utfisking som alternativ metode vil kun bidra til å holde bestanden av mort nede, ikke fjerne den. Utfisking er en krevende metode som må gjennomføres kontinuerlig. Basert på erfaring med alternative behandlingsmetoder har Miljødirektoratet vurdert at rotenonbehandling er det beste alternativet for å utrydde mort fra Lille Kolbotnvann, jf. naturmangfoldloven § 12.

Det skal foreligge tungtveiende grunner for å gjennomføre en rotenonbehandling. I den aktuelle saken skal tiltaket bidra til å opprettholde levedyktige bestander av amfibier og bunndyr i naturlig fisketomme tjern. Det skal bare benyttes inntil 17 L CFT-legumin i vatnet, og det forventes ikke påvirkninger nedstrøms behandlingsområdet. Skadeomfanget vil derfor være relativt begrenset og rekolonisering av påvirkede arter vil skje relativt raskt. Miljødirektoratet har vurdert at fordelene med å fjerne mort fra lokaliteten er større enn de forurensningsmessige ulempene tiltaket medfører jf. forurensningsloven § 11.

Konklusjon og vedtak

Miljødirektoratet gir tillatelse etter forurensningsloven §§ 11 og 16, samt dispensasjon etter lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. § 37, til bruk av inntil 17 liter CFT-legumin (rotenon) i Lille Kolbotnvann i Oppegård kommune.

Vilkår for tillatelse til utslipp:

1. JM Norge AS skal legge til rette for at det biologiske mangfoldet i området som behandles, så raskt som mulig reetableres.
2. Opplysninger framkommet i søknaden er lagt til grunn for tillatelsen. Vesentlige endringer skal tas opp med Miljødirektoratet i god tid før endringene blir gjort gjeldende.
3. Miljødirektoratet eller den Miljødirektoratet gir myndighet skal til enhver tid ha tilgang til området for tilsyn.

4. Den ansvarlige skal ha nødvendig beredskap for å hindre, oppdage, stanse, fjerne og avgrense virkningen av akutt forurensning for all virksomhet, jf. forurensningsloven § 40.
5. Behandlingstidspunktet skal optimaliseres med hensyn på mengde, effekt og nedbrytning av kjemikaliet (CFT-legumin).
6. Informasjon om behandlingen skal legges ut på kommunens nettside.
7. Det skal settes opp varselskilt rundt vannet når rotenonbehandlingen foregår.
8. Behandlingen, inkludert for- og etterarbeid skal gjennomføres i samråd med Veterinærinstituttet.
9. Død fisk skal innsamles og leveres til godkjent mottak.
10. Undersøkelser skal foretas i etterkant av behandlingen og det skal utarbeides en rapport som beskriver resultatet av behandlingene.
12. Tillatelsen skal ikke tas i bruk før 27. juli.

Utslippstillatelsen fritar ikke for erstatningsansvar etter forurensningsskade, jf. forurensningsloven § 10 og kapittel 8.

Klagefrist

Avgjørelsen kan påklages til Klima- og miljødepartementet i samsvar med forvaltningsloven kap. VI. Parter i saken eller andre med rettslig klageinteresse kan klage innen 3 uker fra det tidspunkt melding om avgjørelse er nådd fram til vedkommende part. Klagen skal sendes til Miljødirektoratet, Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim. Det er satt vilkår om at tillatelsen ikke tas i bruk før 27. september for å gi adgang til å klage på vedtaket. Klage på dette vedtaket fører ikke automatisk til utsatt iverksetting av vedtaket, jf. forvaltningsloven § 42.

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Raoul Bierach
seksjonsleder

Jarle Steinkjer
prosjektleder

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus Postboks 8111 Dep 0032 OSLO